

JOSÉ MAURO DE
VASCONCELOS

Kayığım
Rosinha

ÇEVİRİ: EMRAH İMRE

19. BASKI

♥ can
modern

JOSÉ MAURO DE
VASCONCELOS

KAYIĞIM
ROSINHA

Can Modern

Kayıgım Rosinha, José Mauro de Vasconcelos

Portekizce aslından çeviren: Emrah İmre

Rosinha, minha canoa

Bu çeviride kaynak alınan baskı: 1963, Companhia Melhoramentos de São Paulo, Brezilya

© 1963, Companhia Melhoramentos de São Paulo, Brezilya

© 1983, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1983

19. basım: Nisan 2024, İstanbul

Bu kitabın 19. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Şirin Etik

Düzeltili: Ebru Aydın

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Dizi tasarımı ve sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak uygulama: Bilal Sarıteke

Baskı ve cilt: BPC Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.

Cevizlik Mah. Hüsreviye Sk. Erşen İş Hanı No:15 Kat:3-38

Bakırköy-İstanbul

Sertifika No: 48745

ISBN 978-975-07-6196-6

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

JOSÉ MAURO DE
VASCONCELOS
KAYIĞIM
ROSINHA

ROMAN

Portekizce aslından çeviren

Emrah İmre

♥can

José Mauro de Vasconcelos'un Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Şeker Portakalı, 1983

Güneşi Uyandırılım, 1983

Yaban Muzu, 1984

Kardeşim Rüzgâr, Kardeşim Deniz, 1985

Delifşek, 1993

Çıplak Sokak, 1994

Kırmızı Papağan, 1998

JOSÉ MAURO DE VASCONCELOS, 1920'de, Rio de Janeiro'nun Ban-
gu Mahallesi'nde doğdu. Yarı yerli, yarı Portekizli yoksul bir ailenin on
bir çocuğundan biriydi. Ailenin yoksulluğu nedeniyle çocukluğunu
Brezilya'nın kuzeydoğusundaki Natal kentinde, akrabalarının yanında
geçirdi ve okumayı tek başına öğrendi. Resim, hukuk ve felsefe alanın-
da öğrenim görmek istediye de vazgeçti. Natal'da iki yıl tıp eğitimi
aldı. Çeşitli işlerde çalıştı. Boks antrenörlüğü, muz taşıyıcılığı, gece ku-
lübünde garsonluk, ırgatlık, balıkçılık yaptı. Bir süre Kızılderililer ara-
sında yaşadı. 1942'de yazdığı ilk romanı *Yaban Muzu*'yla eşine az rastla-
nır anlatıcılık yeteneğini ortaya koydu. Ardından *Şeker Portakalı*, *Güneşi*
Uyandırılım, *Kayığım Rosinha*, *Kardeşim Rüzgâr* *Kardeşim Deniz*, *Delifişek*,
Çıplak Sokak gibi romanlarıyla ünü Brezilya sınırlarını aştı. Bugün yapıt-
ları birçok ülkede büyük ilgiyle okunan yazar, 1984'te São Paulo'da
öldü.

EMRAH İMRE, 1980'de İstanbul'da doğdu. Auckland Üniversitesi'nde
Dilbilim ve Karşılaştırmalı Edebiyat öğrenimi gördü. Portekizce, İspan-
yolca, İngilizce, Fransızca ve Katalancadan çeviriler yaptı. Can Yayınla-
rında on iki yılı aşkın bir süre editörlük yapan Emrah İmre, José Sara-
mago, Gabriel García Márquez, Luisa Valenzuela, Jorge Luis Borges,
José Mauro de Vasconcelos, Mario Vargas Llosa, Carlos Fuentes, Vir-
ginia Woolf, Luis Sepúlveda, Tina Vallès, Fernando Pessoa, Samanta
Schweblin, César Aira gibi yazarların eserlerini Türkçeye çevirdi.

Ciccilão Matarazzo için

Açıklama

Eskiden, yazarken hislerimi ve şefkatimi belli etmeye korkardım. Bütün romanlarımın kan kokmasını ve “erkek gibi erkek kitabı” diye damgalanmasını isterdim. Hissettiğim şefkatten korkmayı ancak kırkıma basınca bırakabildim, bu kitabın gösterişsizliği ancak böylelikle (etrafımda pek kimse olmadan) şefkatle yanıp tutuşan ellerimden dökülebildi. Canı isteyen herkes okusun yazdıklarımı. Emin olduğum bir şey var: Kimseden hiçbir konuda özür dileyecek değilim. İşte karşınızda, *KAYIĞIM ROSİNHA*.

BİRİNCİ KISIM

Bitkiler

Birinci Bölüm

Aşk Sohbeti

Zé Orocó, her zamanki gibi, yaşamın harikulade olduğunu hatırlayıp gülümsedi.

Böyle yapınca küreği nehrin suyuna öyle tatlılıkla şıp şıp ederek dokundu ki çıkan şıptı adeta müziğe dönüştü ve kayık hafifçe, uçarcasına süzüldü.

Bulutların arasında saklanan ılık ve miskin güneş alçalmaya başlayarak akşamı getiriyordu. *Jaburu* leyleği, nehrin kıyısındaki beyaz kumlukta, bitmek bilmez suskunluğuna dalmış, bir oraya bir buraya yürüyor, uzun bacakları üstünde dönüp başladığı noktaya geri geliyordu. Yürürken hayli çirkin ve sarsak görünen bu hayvan uçtuğunda zarafetine kimse erişemezdi.

Esen serincecik bir rüzgâr adamın çıplak sırtını ürpertti. Ama hoş bir ürpertiydi bu. Yaz soğuğunun ihtişamının habercisiydi.

Zé Orocó'nun gülümsemesi daha da genişledi. Ateş başında oturan geceler, kuru odunları yalayan alevler gelmişti aklına; yanı başlarındaymış gibi parıldayan yıldızlar diyarı; insanların muhabbetlerini duymak; kavurucu güneşin altında bitkin düşmüş, incecik örtüler altında büzülerek uyuyan, geceyi uzatan soğuktan korunmaya çalışan bedenler.

Nisan ayı bitmek üzereydi. Büyük yağmurlar artık

sonraki seneye kalmıştı. Belki hafif birkaç yağış daha olurdu. Belki bir günlüğüne daha yağmur yağardı ama daha ötesi pek olası değildi.

Nehre dikti gözlerini, akıntıya karşı gitmek ancak erkek gibi erkeklerin harcıydı, su sığken insanın elini narsır bağlatan *zinga* adı verilen sırıgı dibe değdirerek ilerler ya da gümbür gümbür atarak kanla pompalanan kalbi, çabadan dolayı adeta uçuldayan küreği sallardı. Her kürek çekiş insanın yüreğine korku salardı. Ormanın ağaçları havada asılıymış gibi görünüyordu, bütün bitkiler toprakta değil de gökte bitmişti sanki.

Soğuk rüzgâr yeniden esti. Zé Orocó *zinga*'yı ittirdi ve Tanrı'ya seslendi:

“İyi akşamlar, şefkat dolu yaklaşan güzel yaz.”

Ardından da, sanki Tanrı gülümseyerek karşılık vermekle yetinmiş gibi kürek çekmeyi sürdürdü.

Manzarayı unuttu ve içinde bulunduğu durumu kara kara düşünmeye başladı.

Üç gün içinde Pedra kumuluna ulaşacaktı. Acaba neden öyle bir mesaj göndermişlerdi? Hayatından memnundu, balık tutarak ve tuttıklarını tuzlayarak geçirdiği günlerden birinde tanıdığı bir yerli adamın kayığı kumsala yanaşmıştı.

“N’oldu Andedura?”

Andedura kayığını kuma çekmişti.

“Zé Orocó, bir adam geldi. Doktormuş diyorlar. Sahiden de öyle galiba çünkü bavullarından biri kıyafet, öbürü sürüyle ilaç dolu.”

“Benden ne istiyormuş?”

“Bilmem.” Andedura pantolonunun cebinden kuru bir mısır yaprağı çıkarmış ve avucunda tütün didiklemeğe başlamıştı.

“Sigara ister misin?”

“Ciğer patlatanla aram iyi değil.”

Yerli, güneşte kurumaya bırakılmış çeşit çeşit balığı incelemeye koyulmuş, çömeliip duman bulutları üfleyerek ufacık gözleriyle günbatımının tadını çıkarmıştı. Ardından, sigarası bitince, üstünü çıkarıp ılık sulara dalmış, çıkıp uzun saçlarını savurmuş ve yeniden üstünü giymişti, sonra da Zé Orocó'nun yanı başına oturmuştu. Sıkı dosttular! Zé Orocó bütün yerlilerin dostuydu: Carajá da olsa Javaé de, fark etmezdi. Söylenenlere göre Zé Orocó Xingu Nehri'ne indiğinde karşısına çıkan en tuhaf yerli ırlarıyla bile dostluk kurmuştu. Camaiurá'lardan tutun en koca dudaklılara ve Txucarramãe'ler gibi en zor isimlilere kadar. Ki zaten bu tuhaf isimliler de Caiapó'ların koca dudaklı olanlarıydı.

“Gidecek misin?”

Zé Orocó'nun kalbi can çekişircesine gümbürdemişti. İçinde kabaran kötü bir hissi savuşturmak istercesine kaşlarını çatmıştı.

“Nasıl bir adam?”

“İriyarı, saçları turuncumsu. Güçlü kuvvetli, sıcak yüzünden hep gömlek değiştiriyor. Gömleğini çıkarırsa *mororã*'ya dayanamıyor çünkü derisi bembeyaz. Göğsü genişçe, seninki gibi *sucusiri* kaplı. İlk geldiğinde göbeği kocamandı ama galiba bizim yemekleri pek sevmiyor; şimdi *irixato* kaldı. Başta buraya beş yıl önce Araguaia Nehri'nden gelen Peder Gregoro'nun kardeşi sandım...”

Tarifi tamamlayınca yerli durup dinlenmiş ve sıradaki soruyu beklemişti.

“Ne yapmaya gelmiş?”

“Bizi iyileştirmeye gelmiş. Herkese iğne yaptı. Sürüyle ilaç verdi. Kurt düşüren bile oldu... Sıtması olanlar bile çabucak iyileşti...”

“Beni nereden duymuş?”

“Şöyle oldu. İnsanlar geldi, doktor iyileştirdi. Sordu: Başka var mı? Başkaları gelince sordu: Başka var mı?..

Sonunda seni söylediler. Benim yola çıktığımı görünce seni bulmamı istediler. İşte, sana mesajım bu.”

“Demek öyle...” Zé Orocó iyice uzamış dalgalı saçlarının kapladığı başını kaşımıştı. Beyazlar kafasının tamamına iyiden iyiye yerleşmişti.

“Andedura, bugün yemeği benimle yer misin?”

“Burada uyuyacağım zaten. Bir sürü konuşuruz.”

“Tamam. Epeydir konuşmadık...”

“Vaftiz evladın Canari Sariuá kocaman oldu.”

Andedura delikanlı yaşına gelen oğlunu düşünerek gülümsemişti. Hatta bir anlığına evini özlemişti.

“Sana ham şeker ve olta iğnesi vereyim, ona götürürsün, oldu mu?”

“Sağ ol.”

Andedura kumsala inip akşam yemeğinde yiyecekleri balığı pişirmek için çalı çırpı toplamıştı.

Zé Orocó akıntının ters yönünde ilerlemeye başlıyalı üç gün geçmişti, üç gün sonra Mortes Nehri’ndeki kumulu geçip São Félix’in oradan beş fersah gittikten sonra gün doğarken Pedra kumuluna varacaktı.

Düşüncelere dalıp giden Zé Orocó birden havanın hızla kararmak üzere olduğunu fark ederek ürktü. Kuru bir kumsal bulması lazımdı, akşam rüzgârının estiği bir kumsal olmalıydı ki halen yaşayan sivrisinekler başına üşüşmesin.

Zé Orocó onu hatırladı ve aralarındaki dargınlığa son vermeye karar verdi. İki gündür alınganlık ediyor, kendisiyle konuşmuyordu. Barışmayı son isteyen hep o olduğundan ilk adımı atmak kendisine düşüyordu.

“Kıyıya yanaşma vaktimiz geldi artık değil mi?”

Çıt yoktu. Cevap gelmiyordu. Zé Orocó ısrarla devam etti:

“Şuradaki kumsal yüksek sayılır. Beğendin mi?”

Beriki nihayet lütfedip cevap verdi:

“*Şengu delengu tengu...* Fark etmez.”

Zé Orocó sabrını toplamaya çalışsa da sesini yükseltmeden edemedi:

“Vay be! Bu aralar amma aksileştin! Her şeyden alınıyorsun! Ne desem hiç oralı olmuyorsun...”

“*Şengu delengu tengu.* Sorun bende, değil mi? Her şeyin suçlusunu benim. Her şeyden kavga çıkarıp tartışıyorsun, sonra da sövüp suçu bana atıyorsun.”

Böyle zamanlarda hak verip bir özür kıvırmak gerekirdi, ki durum daha da kötüleşmesin.

“Şu doktor meselesine kafam takıldığından böyleyim...”

“*Şengu delengu tengu.* O zaman toparla kendini. Ben şu kumsala yanaşalım diyorum, sen gidip öbür tarafa yanaşıyorsun. Sırf kendi istediğini yapıyorsun...”

“Daha dikkatli davranacağım, söz.”

Konuşmaya ara verdiler. Hava iyice kararmaya başlamıştı. Nehrin kıyıları neredeyse gözden kaybolmuştu ve kumsalın beyazını seçmek giderek zorlaşıyordu...

Zé Orocó içinden güldü. Beriki yumuşamaya yüz tutmuştu.

“Nereye yanaşalım dersin?”

“*Şengu delengu tengu.* Üç kez daha kürek çek, şurası harika...”

Bunun üstüne Zé Orocó sesi Brezilya’daki her çiftliğin balına bulamışçasına tatlılıkla konuştu:

“Beni seviyor musun?”

“*Şengu delengu tengu.* Seviyorum. Ya sen?”

“Hem de bayılıyorum.”

“*Şengu delengu tengu.* Yalan söylüyorsun.”

“Yemin mi ettireceksin? Pekâlâ. Assis’li Aziz Francesco’nun beş yarası üstüne yemin ederim.”

“*Şengu delengu tengu.* Assis’li Aziz Francesco’nun yaraları sadece dört taneydi.”

José Mauro de Vasconcelos, 1920'de Rio de Janeiro yakınlarındaki Bangu kasabasında doğdu. Kızılderili ve Portekizli karışımı bir ailenin çocuğuydu. On beş yaşında lise öğrenimini yarıda bıraktı. Çeşitli işlerde çalıştı. Boks antrenörlüğü, tarım işçiliği, balıkçılık yaptı. Kızılderililerin arasında yaşadı. 1942 yılında yazdığı ilk romanı *Yaban Muzu*'yla eşine az rastlanır bir anlatıcılık yeteneğine sahip olduğunu gösterdi. Ardından *Şeker Portakalı*, *Güneşi Uyandıralım*, *Delifışek*, *Kayığım Rosinha*, *Kardeşim Rüzgâr Kardeşim Deniz*, *Çıplak Sokak*, *Kırmızı Papağan* romanları geldi ve ünü Brezilya sınırlarını aştı.

Kayığım Rosinha, yaşlı bir balıkçı ile kayığın öyküsüdür. Romanın kahramanı Zé Orocó, kayığı Rosinha'yla nehirde dolaşır. Rosinha, sıradan bir kayık değildir; Zé'nin uzun uzun konuştuğu, dertleştiği can yoldaşdır.

#brezilyaedebiyatı #masal #hüzün #masumiyet #çaresizlik #doğa

 can

www.can yayinlar.com | [f](#) | [i](#) | [X](#) can yayinlari

roman

3208 916-115-07-1376-6

9 789750 761966